

François Rákóczy
II. Rákóczy Ferencz.

Előszó

II. Rákóczy Ferenc Vallomásai

A sors vállalása célok és gátak szorításában

II. Rákóczi Ferenc példája

Áll egy lovasszobor a főváros legfontosabb terén, az ország legfontosabb épülete előtt. A talapzaton elől koronás címer és RÁKÓCZI felirat, jobb oldalon RECRUDESCUNT DIUTINA INCLYTAE GENTIS VOLNERA. Hátul: Halálának kétszázadik évfordulóján állította a Magyar Nemzet, 1935.

Az 1703-ban Ráday Pál által fogalmazott és Rákóczi által sajátkezűleg javított, latinul írt *Manifesztum* szavai ezek, amelyek csak a fordítás elkészültével, 1704-ben adták át a fejedelemhez Lengyelországba követségben érkezett, Esze Tamás vezette felkelő parasztnak és jobbágyoknak, az ún. *Brezáni Kiáltvány* kíséretében. Hogy miért ezek a szavak váltak a legfontosabbakká, holott a programadó kiáltvány is fegyverbe szólít: „Nem lehet oly magyar, hogy az eddig Magyarországon törvénytelenül, Isten és igazság ellen hatalmaskodó és minden rendet képtelenül sanyargató idegen nemzetnek kegyetlenkedését [...] nemzetünknek és szabadságunknak megvetését és már láb alá vetetteknek csufolását nem érzette s nem értette volna; elannyira, hogy már országunknak, régi szabadságunknak gyökeres veszedelménél egyebet senki sem ítélni vala...” – valószínűleg a főszereplőként megjelölt *gens*-nek a kiemelése a fő ok.

Azé a *gensé*, amelynek fogalmába Rákóczi – és a vele együtt a Kiáltványt aláíró Bercsényi Miklós gróf – belefoglalta „az özvegyek és árvák, keseredettek és megnyomorítottak kiáltását éppúgy, mint „nemzetünk régi, dicséretes s ma is véleszületett hadakozó bátorságát és hazájához való gerjedését [...] minden igazrendű magyarokat”, akiknek érdekében „nemesi szabadságunk ellen való keserves bujdosásra üzetetett sorsunkat s életünknek minden napját édes hazánk régi szabadságának, dicsőséges nemzetünk hajdani jó hírének s nevének s megnyomattatott országunk lakósinak javára s hasznára szenteltük”.

Rákóczi kapcsolata kezdetben Bercsényivel nem volt zavartalan, „vadászgatás közben fejlődött őszinte barátsággá [...] nem kis csodálkozással tapasztalta ő, hogy a német köntös rajtam magyar és igazán honfi szívet takar, melyről a nemzet általában másként vélekedett.” Később bizonyos lett Rákóczi francia orientációja, amely a mozgalom eseményeire elhatározó befolyással volt, s egyé váltak az eszme szolgálatában, mely a függetlenséget és a szabadságot jelentette a népet és nemzetet jelentő *gens* számára.

E célról Szerb Antal ír: „Dózsa György szörnyű halála óta ez volt az első történelmi pillanat, amikor a magyarság, a szó legtágabb értelmében, tehát nemcsak a nemesség, hanem a nép is, szót kért sorsának irányításában. Rákóczi piros selyem zászlóit 'Cum Deo pro patria et libertate' először

jobbágyok tüzték ki és Rákóczi volt az első, aki a patria alatt a jobbágyok patriáját is értette s libertás alatt a jobbágyok libertását is.” A jobbágy helyzete javulásának reményében, a nemes eddigi előjogainak biztosításáért csatlakozott a nemzeti mozgalomhoz.

Rákóczi volt az, akinek a két, egymástól divergáló közösség között úgy kellett igazságot szolgáltatnia, hogy egyik se bántassék meg. Ő lett a nemesi szabadságok helyreállítója s egyben a jobbágyokkal szemben az első szívvel érző s demokratikusan gondolkodó magyar államférfi. A marosszéki jobbágyok hozzá intézett folyamodványukban így írtak: „Hallottuk a mi kegyelmes urunknak ő nagyságának kegyes jó ígéretit, hogy valamely jobbágy ő nagysága mellett felül, kardját felkötí, szabadságot ad neki, ha Isten ő nagyságának boldog előmenetet ad, s az országot megbírhatja; mi is azért szegény igaviselő jobbágyok a mi kegyelmes urunk mellett készek vagyunk életünk fogytáig szolgálni országot és fejedelmet.” Rákóczi vállalásáról az *Emlékiratokban*: „minden cselekedetem célja kizárólag a szabadság szeretete volt, és az a vágy, hogy hazámat az idegen járom alól felszabadítsam”, és „felébresszem a magyarok keblében a szabadságnak szerelmét, mely a rossznak megszokásából már-már hűlni kezdett.”

Tömegbázisa az elégedetlen protestáns mozgalom volt. Rákóczi, látva a vallási kérdésben rejlő veszélyt, be sem várta az első országgyűlést, már 1704 nyarán rendeletet

intézett a vármegyékhez, amelyben megengedte szabad vallásgyakorlatukat, s ha a templomok és iskolák visszaadásáról még nem is intézkedett, de újak építését engedélyezte. Amikor a szövetkezett rendek vezérlő fejedelemmé választják, már esküt tett a három felekezet megtartására. Fontos volt ez a protestánsok szempontjából, mert Poroszország, Svédország, Hollandia és Anglia támogatta a protestáns igényeket.

Rákóczi személyes varázsa és kétségtelen szónoki képessége mindig irányt tudott szabni a gyűlöletnek. A belharcok közben a rendek már-már békét akartak – egyedül az ő szónoki sikere döntötte el, terveinek megfelelően, az ónodi országgyűlés (1707) ingadozó hangulatát. A két gyöngyösi értekezlet vallási békéjét személyes hitelével mentette meg. A Habsburgokkal folytatott béketárgyalások kudarcot vallottak, ezért az 1707-es ónodi országgyűlésen kimondták a Habsburg-ház trónfosztását. Rákóczi, felismerve, hogy egyedül képtelen a harcot végigvinni, külföldi segítségben bízott, ám XIV. Lajos vonakodott szövetséget kötni és segítséget nyújtani a kurucoknak; nem jött létre az orosz egyezés sem: úgy látszott, hogy a függetlenségi harc az országhatárokon belül fog folyni. Ugyancsak az ő retorikájának meggyőző ereje tette határozatképesé az 1708-as sárospataki országgyűlést. Amikor szembeszállt a Porta bizalmatlanságával is, a december 4-én előadott szónoklatának hatására a rendek a

lelkességének csúcán a fejedelem főpohárnoka ezt írta erről a napról: „Így még sohasem rezolválta magát az ország ellenségének elmozdítására, mint most.” A császári csapatok túlereje azonban az 1708-as trencsényi csatában labanc győzelmet hozott. A küzdelemben a fejedelem leest lováról – ír róla az *Emlékiratokban* -; kitört a pestis, árulások sorozata zúzta szét a magyar ügyet. A legnagyobb csapás övéinek elpártolása volt: Ocskay, Károlyi árulása, a sereg felbomlása. „Soha vereség nem volt ennél gyalázatosabb és szerencsétlenebb következményű” – írta a fejedelem. S amikor az ourdenaarde-i, majd 1709-ben a malplaqueti vereség eldöntötte az örökösödési háború sorsát, ezzel eldőlt az övé is.

„Úgy veszem észre, egy idő óta úgy tekintenek az udvarnál, mint kifacsart narancsot, amelynek a héját eldobják. Erről nemcsak pénzsegélyem felfüggesztése, de még inkább meggyőzött az a mély hallgatás is, melyet irányomban tanúsítanak.” A céljáról le nem mondó Rákóczi Lengyelországban kívánt találkozni az orosz cárral: távozásakor Károlyi Sándorra bízta az ország vezetését. Károlyi úgy vélte, hogy a harc folytatása kilátástalan; inkább kompromisszumot akart kötni, mint kapitulálni. Rákóczi határozott ellenállása ellenére, a szatmári gyűlésre hivatkozva, megkötötte a békét 1711-ben. A sereg a majtényi síkon április 30-án átadta a zászlókat.

Rákóczi nem fogadta el a felkínált amnesztiát. Hite szerint az Erdélyi Fejedelemség őt jogosan illeti meg, egyrészt származása, másrészt a neki többször megszavazott bizalom és felhatalmazás miatt. Meg nem alkuvása a birtokaitól, hatalmától való megfosztást, fiaitól végleges elválasztást és a száműzetést jelentette. A bujdosás iránya Lengyelország, Franciaország, Törökország – majd Rodostó a végállomás. 1718. július 21-én megkötötték a pozsareváci béke, melyben a Porta a bujdosók kiadatását megtagadta, de ottmaradásukat elfogadta, letelepedésüket Jenikőiben jelölte ki. Rákóczit valóságos kolónia vette körül, melyről Mikes Kelemen így ír: „énnekem semmi okom nem volt a hazámból kibújdosni, csak az, hogy *nagyon szerettem a fejedelmet.*” Rákóczi elbűvölő egyénisége szervezte meg a bujdosó csapat életét. A fejedelem a hétköznapi emberek életét élte: korán kelt, írt és olvasott, délután bútorokat faragott. Halála előtt odaadással intézkedett az őt túlélőkről, barátokról, rokonokról. A török és a francia hatalmaktól azt kérte, ne feledkezzenek meg a bujdosókról. Gondoskodott temetéséről is: tetemét helyezték Konstantinápolyban, Zrínyi Ilona holtteste mellé. Évtizedek óta először fekdtek egymás mellett.

A fejedelem gyermekeit sem hagyta útravaló nélkül. „...irántatok érzett atyai szeretetem arra ösztönzött, hogy az itt következő *Gondolatokat* elküldjem nektek; ezekben olyan maximákat találtok, amelyek segítségetekre lesznek,

hogy kövessétek az utat, amin járnunk kell [...] Ezek, drága gyermekeim, atyátok legelső és talán legutolsó szavai. Anyátok nem intézi többé szavait hozzátok, de reménykedjete, hogy szót emel értetek [...] Imádkozni fogok Istenhez, hogy az ő lelke tegye lehetővé számotokra mindazt, amit sugallatára a *Gondolatokban* írtam, s hogy szerettesse meg ezeket az igazságokat és adjon erőt a gyakorlásukhoz. Ezt kívánja nektek, drága gyermekeim, jó atyátok, és atyai áldását küldve, gyengéden ölel benneteket. A Fekete tenger partján, Rodostóban, 1722-ben, Ferenc fejedelem.”

Mi volt az a családi hagyomány, örökletes meggyőződés, ami Rákóczit haláláig kísérte? Gyermekkor, származása ellenére, nem volt zavartalan és nem volt boldog. Mostohaapjával, Thököly Imrével való viszonya gyanakvó, ellenséges volt. *Vallomásaiban* leírja, hogy a hálósobájukban felbukkanó hatalmas kígyó látványa számára szimbolikus jelentéssel bírt: úgy érezte, anyja kígyót fogad ágyába. Thökölyt nem a családi élet, hanem a nagypolitika érdekelte, és a még félig gyermek Rákóczit is magával vitte tárgyaló útjaira, sőt amikor a Porta a vele szemben támadt bizalmatlanságát akarta elhárítani, Rákóczit küldte volna maga helyett. Thököly a Porta előtt bukott ember volt, helyette küzdött meg Munkács váráért Zrínyi Ilona: őt a 12 éves Rákóczi segítette. A vár harmadszori megtámadásánál 1688-ban Antonio Caraffa,

a Szent Liga tábornoka győzött.

A kapitulálással rengeteg kegyetlenség és megaláztatás járt: a Rákóczi-árvákat a császár gyámság alá vette, és anyjukkal együtt lakhelyüket Bécsben jelölték ki, de gondviselőjük nem lehetett az édesanya, hanem „akit majd melléjük rendelnek”. Alkalmas személy találtatott: Kollonich Lipót bíbornok, a magyar törekvések elszánt ellensége, aki a maga idegen és abszolutisztikus légkörével akarta megfertőzni Rákóczit. Nővérét, a 16 éves Júliát, annak tiltakozása ellenére, az orsolyák kolostorába vitette, Rákóczit pedig, akinek utoljára volt lehetősége elbúcsúzni anyjától, Neuhausba, a jezsuiták kollégiumába szállították. A két gyermek még a családi otthonban megtanulta a fegyelmet: a fejedelem szigorú és szoros életvitelükről számol be német nyelvű emlékezésében: „Semmit sem kíméltek tőlem, még a botot sem, nem egyszer kellett borsón térdelnem.” „Anyám jobban hitt a nevelőknek, mint saját gyermekeinek”; „Merev, a fagy okozta kiütésektől megdagadt ujjaim alig bírták tartani a tollat.” „Télen-nyáron ugyanazt a ruhát viseltem.”

(Denkwürdigkeiten des Fürsten Franz Rakoczy aláírással)

A Rákóczi ösztöneiben eleve meglévő szociális érzékenységet ezek a körülmények erősíthették; feljegyezték róla, hogy asztalánál nem tűrte a kenyérmaradékot. A szellem, amelyben Kollonits Rákóczit nevelni akarta, egy mondatában foglalható össze:

Magyarországot előbb rabbá, aztán koldussá, végül katolikussá fogja tenni. Kollonich terve Rákóczi személyiségének átalakítására nem valósult meg, mert még a jezsuita rendházban is más vélemény alakult ki róla. „Egész valójában semmi sem közepszerű, szavai, járása, magatartása csupa méltóság, úgyhogy minden fejedelemre emlékeztet benne, de kevélység nélkül, mert amily nemes, éppoly emberséges, ámbár tekintélyét mindig megőrzi.”

A testvérek még együtt voltak, amikor levelet írtak Thökölynek: „Leányi és fiúi engedelmisséggel való szolgálatunkat ajánljuk Nagyságodnak, mint jó kegyelmes Uramnak. Édes kegyelmes Uram, mik az Nagyságod szolgálatára még élünk. Édes kegyelmes Uram, valóban szívesen várjuk azt az órát, az melyben Isten Ő Felsege elhozza Nagyságod közelünkbe. Ezek után ajánljuk magunkat az Nagyságod gráciájában. Nagyságodnak engedelmisséggel szolgáló leánya és fia, Rákóczi Julianna – Rákóczi Ferenc. Munkács, 1686. május 5.)” Amikor elszakították őket egymástól, Rákóczi a csehországi Krumlov jezsuita egyházából írt Juliannának; szavaiból kedves sértődöttség és őszinte érdeklődés szól: igyekszik segítségét felajánlani nővére készülő esküvőjéhez (nyakravalót, gyöngyöt ígér, 1690. június 6.) Személyiségének előzékenysége, udvariassága, stílusának eleganciája szerelmeihez írott leveleit is áthatja. Fiatalkori szerelméről ugyan csak a *Vallomásokból* tudunk, ez egy

bécsi tartózkodása alatt szövődött, de férfias, nagy szerelmeiről már levélben is számot ad: Előbeta Sieniawska hercegnőhöz írott leveleiből több maradt fenn: Ungvárról 1710. október 22-én keltezett soraiban válaszáért áhítozik, és kéri a hercegnőt, „ne távozzon el, ha csak valamit is megőrzött azokból az érzelmekből, melyek mindenkor életem boldogságát jelentették”. A Danckában 1712. július 13-án kelt levélben hiányolja a hercegnő válaszait, majd így zárja a levelet: „Várom végső elhatározását, mert Ön vagyok, Asszonyom”. A sokműfajú fejedelem hagyott hátra egyetlen verset is, egy Sieniawskához írt levélben, franciául: „Borús magányomban, bús távollétemben / Eszem parancsára titkolom szerelmem...” (ford. László J.)

A jezsuita atya jellemzése és a levelekből megismerhető személyiség rajzolódik ki külföldi ismerőseinek leírásaiból is. Először névtelenül, majd a kiadók nyomására az igazi szerzőnek tulajdonított műben: *Histoire du Prince Ragotzy ou la guerre des mécontents sous son commandement* ('Ragotzy fejedelem históriája, avagy az elégedetlenek háborúja az ő vezérlete alatt', Paris, 1707) E. *Le Noble* idézi dicsérőleg a Béccsel való megegyezést elutasító Rákóczit: „Az ember mindig türelmetlen a zsarnoksággal szemben, és szívesebben él rebellisként biztonságban, mint hogy másodszor is kezére kerüljön azoknak, akik rosszul bántak vele.”

A csípős nyelvű *Saint-Simon* hercegnek is elismerő szavai vannak: „Rákóczi Lipót Ferenc herceg már születésekor többet hozott magával, mint amennyi szükséges volt ahhoz, hogy a bécsi udvar gyanúját felkeltse. Kapcsolatai és jogai következtében semmivel sem lett ártatlanabbá. 1701 áprilisában letartóztatták, és Neustadtba vitték, azzal vádolván hogy felkelést akar szítani Magyarországon. Eladta mindenét, ami nála volt Neustadtban, ötszáz arany dukáttal megnyerte Lehmannt [...], aki dragonyos egyenruhát szerzett számára, ennek utána összebarátkozott őreivel, tisztekkel és katonákkal egyaránt, megvendégelte és lerészegítette őket, majd 1701. november 7-én megszökött börtönéből [...] Lengyelországba lovagolt, ahol csatlakozott Bercsényi grófhhoz, a magyarországi elégedetlenek egyik vezéréhez”. Rákóczi külsejéről adott jellemzése legalább olyan hízelgő, mint a fejedelem ismert portréi.

Levelei sem egyszerű, mindennapi levelek. Egy franciaországi hercegnőhöz (feltehetőleg *Conti* grófnéhoz) Rodostóból 1723. január 22-én írott levelének gondolatai filozófiai ismereteiről tanúskodnak, de megjelenik *Alkaiosz* „az állam hajója” allegóriájának vendégszövegként idézése is. Sokműfajúságáról szólván nem feledkezhetünk meg *Politikai és erkölcsi végrendeletéről*, amelynek egyik passzusa már a két legfőbb prózai munka műfaji besorolását könnyíti: „Nem akkor pihentetjük a szellemet, ha semmire nem gondolunk, és semmit nem teszünk, hanem akkor, ha

váltogatjuk gondolatainkat és elfoglaltságainkat. Az ismereteknek, akárcsak az emberek foglalatosságainak, a lelki és az evilági életre kell vonatkozniuk”. És: „A keresztény doktrina azt tanítja, hogy az ember lelki és testi ember egységből áll, és a megfontolások alapján nyilvánvaló, hogy egy felsőbbrendű és egy alsóbbrendű rész alkotja [...]A lelki ember valóban Isten képe és örökkévaló. A testi ember állati, szolgáló és halandó; és ha így tekintünk önmagunkra, a lelki élet minden szabálya érzékelhetővé válik számunkra.” Ilyen elmélkedések közben nem érthette váratlanul Szent *Ágoston* megtérésének és vallomásai írásának története, a vékony gyerekhangon megszólaló „Tolle lege, tolle lege”, mely erre szólít fel: „Vessetek véget a kicsapongásnak és a tobzódásnak, a civakodásnak és a versengésnek [...]ne dédelgessétek a testeteket, nehogy bűnös kívánságra gerjedjen.” (Róm,13,13)

A testi létét világi és világfí módon megélő ember, a világi dolgokban küzdő fejedelem e téren folytatott küzdelmeit foglalta az *Emlékiratokba*. Ennek a *Levél az Örök Igazsághoz* címzett bevezetőjében írja: „Ez magába foglalja majd rövid és nem túlzó történetét mindannak, amit cselekedtem. *Vallomásaim* könyvében feltártam neked az emberek előtt szívem belsejét. Itt az embereknek mondom el Teelőtted külső tetteimet. Az emberek Vallomásaimból megtudják majd, milyen indítékok hajtottak cselekvésre; ebből a könyvből megismerik azt, amit tettem.” Rákóczi

tudatosan különíti el műfajilag és stilárisan is a két művet, megerősítve a különbséget a nyelv megválasztásával: a francia a politika és a diplomácia nyelve, a latin a bensőséges vallomásé.

A fejedelem személyiségének fontosságát, céljainak nagyratörését értékelik a kortársak, magyarok és külföldiek egyaránt. A kuruc költészet, népdalok, a műköltészet életben tartották alakját. Forradalmi költőnk, Petőfi Sándor rajongott Rákócziért. 1847 február 24-i levelében írja Aranynak, hogy eposzt tervez írni Rákócziról; volt már három Rákóczi verse, a *Szent sír* (1847 január), *A majtényi síkon* (1847 május 30) és *Rákóczi* (1848 április 21). Ilyen előzmények után közöl a *Riadó* című lap 1875 január 31-i számában egy *Rákóczi* című, 21 szakaszos befejezetlen verset, amit ugyan a Petőfi szakirodalom nem ismer el sajátkezűnek, és a kritikai kiadásban Lévy Józsefnek tulajdonítják (akinek ismert *Mikes* című verse is a Rákóczi kultuszt idézi!), pontosabban egy megjegyzésben azt is feltételezik, hogy „közköltészeti variálódás terméke”. Annak a gesztusnak, hogy Petőfi 1848 lobogójára Rákóczi nevét írja fel, fontosságát kiemeli, hogy egy Párizsban 1848 július 29-én, a *La Hongrie* című lapban, magyar nyelvű mottóval: „*Istenért, hazáért és szabadságért*” szerepel egy *Rákóczy* című szöveg. A lapot Boldonyi János szerkesztette, vezércikkében ez áll: „Február 24-e hírére a magyarok

váltották ki a bécsi forradalmat, és azóta hatalmas lépéseket tettek az alkotmányos és liberális úton.”

Ha 1848 zászlaját Rákóczi nevével lobogtatták, az máig élővé teszi a fejedelem emlékét.

Szepes Erika

PETŐFI SÁNDOR

Rákóczi

Borulj le, én lelkem, Rákóczi sírjára,
Idegen országban szendergő hamvára!
Szent az a temető, szentek azon hamvak,
Életét jegyezvén a leghűbb magyarnak.

Rákóczi, Rákóczi! szabadság vitéze!
Nemzetnek mártírja, fényes büszkesége!
E hazában, melyért véred annyit omla,
Nem volt hely, hol fejed lehajthattad volna.

„Tartsa meg kegyelmét a császár magának,
Vagy ajándékozza német szolgájának!
Nem ragadtam fegyvert saját személyemért,
Hanem láncot hordó szegény nemzetemért.

Kiesett kezemből a fejér lobogó,
Elfogyott seregem, mint tavaszkor a hó,
Tulajdon vérem is pártütőnek monda,
Kéért fájó lelkem anyyi gondot horda.

Jertek oldalamhoz néhány jó vitézek!
Nem vagyok már vezér, többé nem is lések:
Nyújtom a kezemet, mint barát barátoknak...
Kerüljük vaskardját a német császárnak!

Menjünk ez országból, menjünk erre arra,
Keserves idő vár itt a hív magyarra.
De hiszek istenben, hajnalt küld az égre
Az igaz küzdőknek el-kifolyó vére.

Én ugyan itt hagyom szívem lángolását,
Haragos lelkemnek titkos sóhajtását:

Nyisson szabadságot a magyar hazának,
Örök veszedelmet a német császárnak!”

Soh sem sirt Rákóczi, e beszédnél mégis
Piros két orcáján könnyek folytak végig...
Vissza-visszanézett az elhagyott földre,
Míntha elszakadni nem tudott vón' tőle.

Szellők játszadoztak szép göndör hajával,
Mely vállára omlott fekete hajjával,
Vidám volt az egész természet körülte,
A vidámság csak az ő lelkét kerülte.

Idegen határon terhes bujdosásban
Egy ragyogó csillag kísérte útjában,
Vele ébredett fel, vele nyugodott le,
Egy ragyogó csillag: a haza szerelme!

Hallgass el, óh szélvész, melynek nincsen álmod,
Mely a Márványtenger hullámaait hányod,
Egy ember van közel hozzád pihenőben,
Engedd őt nyugodni csendes békességben.

Virágtalan partján a Márványtengernek
Bujdosó magyarok járnak, tévelyegnek.
A szabadság napja nem mosolyog rájuk;
Nincsen üdvösségök, mert nincsen hazájok!

Renyhe török nép közt távol Rodostóban
Ott fekszik Rákóczi egy szalma kunyhóban,
A vidám életszin lekopott arcáról,
Halványság borítja, mint egy sötét fátyol.

Bujdosó társai állnak ágya körül,
Szemeikbe terhes búbanat könnye gyűl,
És mig csendességben siránkoznak rajta,
Beszédre nyílik meg a nagy beteg ajka.

„Leszállón a tavasz ez idegen földre,
Életet hinteni a kihalt mezőkre...”

Kérlek, hozzatok be nekem egy zöld ágot,
Több tavaszt e földön úgy sem igen látok.

Kialvó félben van életem fáklyája,
Szép hazám javáért lobogott világa,
Itt halok meg érte, idegen határon,
Ha meg nem halhattam a véres csatákon.

Tegyétek testemet jó édes anyámhoz
Törökföldön nyugvó Zrínyi Ilonához:
Egyesüljön hamva két hű magyar vérnek,
Kik egy ügyben haltak, egy hazáért éltek.

Szabadság volt szívem legfőbb kívánsága,
Érte omlott vérc, érte, bár hiába!
Franciaországba küldjétek szívemet,
Szabad hazában hadd találjon sírhelyet.

És te Magyarország! lelkem fényes bújja,
Életem öröme, napjaim borúja!
Soha sem látják már szemeim vidéked
S rabláncokba hajtott szegény árva néped!

Ott leszek veled a végső bajvívásban,
Fegyver zörgése közt, hadak zúgásában.
Ha kardot rántasz a német császár ellen,
Ott lesz börtönéből kiszabadult lelkem.

Kutya voltál, osztrák! az maradsz örökre.
Óh hogy minden átok szálljon a fejedre!
Ha csak a magyarért büntet is meg az ég,
Számodra a pokol kínja sem lesz elég.”

A! MELTÓSÁGOS FEJEDELEM
FELSŐ-VADASZI

RAKOCZI FERENCZ,
Kegyelmes Urunk által:
Nemzetünknek s' édes Hazánk-
nak a' Német Nemzet kegyetlen Ural-
kodása alatt lett, hallatlan meg-nyomo-
rittatásáru! , maga Meltóságos Sze-
mélyének nagy méltatlan
szenvedéséru! ,

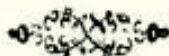
És

Az *Ausztiai* Ház erőszakoskodása
alól való fel szabadulásért fogott Ma-
gyar fegyvernek artatlanságáru! , az
egész Keresztvény Világnak
eleibe adatott

MANIFESTUM.

KÖZ TUDOMANY TETEL.

*Ily elsőben Deák, mostan pedig Magyar
Nyelven , újjonnan közönségesé
tétetett.*

Nyomt. 1704. Esztend.